

BEANTWOORDING SCHRIFTELIJKE RAADSVRAGEN 2021, NUMMER 117

Datum	13 juli 2021
Van	College B&W
Behandeld door	A.Slot
Doorkiesnummer	14 030
E-mailadres	andre.slot@utrecht.nl
Kenmerk	9063721
Beleidsveld	Werk en Inkomen

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u de beantwoording van de schriftelijke raadsragen jaargang 2021 nummer 117 van de raadsleden Kleinrensink (GroenLinks) en Podt (D66) van 23 april 2021 over Recht op privacy in de bijstand en het Informatiebureau. De gestelde vragen zijn onderaan bijgevoegd.

Vraag 1

Maakt de gemeente Utrecht gebruik van informatie van het Inlichtingenbureau voor signalen over burgers die een bijstandsuitkering aanvragen of hebben?

Antwoord 1

Ja, wij maken gebruik van het Inlichtingenbureau, voor burgers die een bijstandsuitkering hebben.

Vraag 2

Krijgt de gemeente deze informatie altijd (ongevraagd) aangeleverd door het Inlichtingenbureau of geeft de gemeente (ook) opdracht aan het Inlichtingenbureau tot verzameling van bepaalde gegevens of over bepaalde personen?

Antwoord 2

Nee, wij krijgen niet ongevraagd gegevens.

Wij leveren maandelijks een gegevensbestand aan van de mensen die een lopende bijstandsuitkering hebben. Via een beveiligd systeem (Ibis portaal) worden deze gegevens ingelezen.

Het Inlichtingenbureau verbindt deze gegevens met gegevens van oa DUO, Belastingdienst, het UWV of de RDW en zendt daarover samenloopsignalen naar ons. Het gaat dan om signalen die van invloed (kunnen) zijn op het recht op uitkering en die we nodig hebben voor een goede uitvoering van onze wettelijke taak. We maken wel een bewuste keuze welke samenloopsignalen wij vanuit het Inlichtingenbureau wel of niet willen ontvangen.

Wij vragen niet alles uit wat kan en mag. RDW signalen over een voertuig die iemand op naam krijgt, vragen we bijvoorbeeld niet uit, omdat dit in veel gevallen niet van invloed is op het recht op uitkering. Dat geldt ook voor Vermogenssignalen vanuit de belastingdienst.

Vraag 3

Over hoeveel bijstandsgerechtigden zijn er in de afgelopen twee jaar signalen of informatie ontvangen van het Inlichtingenbureau door de gemeente Utrecht? In hoeveel gevallen leiden deze signalen of informatie tot veranderingen voor de bijstandsgerechtigde (bijvoorbeeld het stoppen van de uitkering)?

Antwoord 3

In 2019 waren er ongeveer 4800 samenloopsignalen. Waarvan 180 signalen over detentie. Bij de overige signalen ging het over samenloop met ander inkomen, ander uitkeringsrecht, signaal nieuw dienstverband, recht op studiefinanciering etc.

In 2020 waren er zo'n 4000 samenloopsignalen, waarvan 150 signalen over detentie.

In ongeveer 15 tot 20% (gemiddeld zo'n 50 gevallen per maand) wordt er een werkproces opgestart voor nadere uitvraag en onderzoek.

In een groot deel van deze gevallen wordt voorkomen dat teveel uitkering wordt verleend; dat kan terugvordering in een later stadium voorkomen met alle negatieve gevolgen van dien.

De overige signalen worden na administratieve controle ingetrokken, omdat gegevens / signalen al bekend zijn.

Een signaal leidt dus nooit direct tot wijziging of beëindiging van de uitkering. In veel gevallen wordt of is de informatie al aangeleverd door de client of anderszins bekend bij Werk en Inkomen. Er wordt altijd telefonisch contact opgenomen met de client over het IB signaal.

Indien de informatie nog niet bekend is, zoals bijvoorbeeld over het recht op een WW-uitkering, worden bewijsstukken opgevraagd bij de bijstandsgerechtigde en indien nodig nader onderzoek gedaan.

Vraag 4

Was het college voor deze krantenartikelen op de hoogte van de werkwijze van het Inlichtingenbureau en het gebrek aan controle op de wijze van informatieverzameling?

Antwoord 4

Ja, de werkwijze van het Inlichtingenbureau is bekend.

Vraag 5

Vindt zij deze manier van werken passen bij het 'werken vanuit vertrouwen' zoals de gemeente over het algemeen voorstaat?

Antwoord 5

Vertrouwen is het uitgangspunt bij onze werkzaamheden.

Het is onze taak om de bijstandsregeling zodanig uit te voeren, dat iedereen die niet genoeg inkomen of vermogen heeft én geen recht heeft op een andere uitkering of voorziening, in aanmerking komt voor het vangnet binnen de sociale zekerheid. Daarbij gelden (landelijke) regels voor recht- en doelmatigheid. Controle van gegevens hoort daarbij.

In verband met onze wettelijke taken bij de rechtmatige verstrekking van bijstand ondersteunt het Inlichtingenbureau ons door bestandsvergelijkingen op gegevens afkomstig van verschillende bronnen uit te voeren. De resultaten van deze bestandsvergelijkingen kunnen leiden tot signalen ter uitvoering van rechtmatigheidscontrole in het kader van bijstand.

Het uitgangspunt van vertrouwen hanteren we ook wanneer er een samenloopsignaal is.

Er wordt altijd telefonisch contact opgenomen met een client om navraag te doen. Een samenloopsignaal wordt ook niet direct als schending van de inlichtingenplicht aangemerkt en leidt in principe niet tot een boete.

Met de koppeling van gegevens via het Inlichtingenbureau voorkomen we in veel gevallen dat cliënten (onbedoeld) te veel uitkering ontvangen, waardoor grote vorderingen kunnen ontstaan.

Vraag 6

Is deze werkwijze toegestaan vanuit de Privacy wetgeving (AVG) en zo ja? Heeft de gemeente met behulp van een ethical impact assessment getoetst of deze werkwijze passend is bij de U-thiek (Utrechtse manier van werken)?

Antwoord 6

Ja. Het Inlichtingenbureau verwerkt alleen gegevens als daarvoor een wettelijke grondslag is. Ten aanzien van de signalen rondom rechtmatigheid in de Participatiewet is de grondslag gelegen in artikel 63 Wet SUWI, artikel 5.24 Besluit SUWI, artikel 64 lid 3 Participatiewet en artikel 67 lid 2 Participatiewet.

Nee, de (landelijke) werkwijze van het Inlichtingenbureau is niet getoetst bij de U-thiek. We zullen de mogelijkheid hiertoe gaan onderzoeken en de uitkomsten delen.

Vraag 7

Zijn er mensen die bezwaar hebben gemaakt op besluiten die zijn genomen op basis van signalen van het Inlichtingenbureau? Hoe kan iemand goed bezwaar maken als de herkomst van de gegevens waarop het besluit gemaakt is zo moeilijk herleidbaar is?

Antwoord 7

Nee. Er worden geen besluiten genomen alleen op basis van signalen van het Inlichtingenbureau. Zie ook het antwoord bij vraag 3.

Wanneer er een samenloopsignaal vanuit het Inlichtingenbureau komt en deze niet bekend is bij ons, wordt altijd contact opgenomen met de client.

Op grond van de aangeleverde informatie worden verder acties ondernomen. Wanneer er op basis daarvan besluiten worden genomen staan de gebruikelijke bezwaarmogelijkheden open.

Het gaat altijd om gegevens van de client zelf, die bekend zijn bij andere organisatie zoals het UWV. De informatie is voor de client zelf onder andere in te zien via MijnOverheid. Herkomst van de gegevens zijn dus duidelijk herleidbaar.

Vraag 8

Is het college het met D66 en GroenLinks eens dat het gebruik van informatie van het Inlichtingenbureau de indruk geeft dat burgers die afhankelijk zijn van de bijstand blijkbaar geen recht hebben op privacy?

Antwoord 8

We kunnen ons voorstellen dat mensen hiervan opkijken. Iedereen heeft recht op privacy, met inachtneming van de AVG. Dat geldt onverkort voor mensen met een bijstandsuitkering

De signalen die via het Inlichtingenbureau naar voren komen zijn gegevens die cliënten zelf al moeten doorgeven of bij ons bekend zijn. Door het gebruik van samenloopsignalen kan een rechtmatige verstrekking van de bijstand op een eenvoudige manier geborgd worden en wordt voorkomen dat mensen (onbedoeld) te veel bijstand ontvangen.

Het Inlichtingenbureau gebruikt ook geen andere programma's of algoritmen die voorspellende, classificerende of associërende elementen hebben.

Cliënten worden bij aanvraag geïnformeerd over deze werkwijze.

Vraag 9

Hoe beoordeelt het college de proportionaliteit van het gebruik van gegevens ten opzichte van het doel (rechtmatige uitkeringen)?

Antwoord 9

Zie ook vraag 8.

Het inlichtingenbureau is in 2001 opgericht door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en de Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG). De oprichting had als doel om de uitwisseling van (persoons)gegevens tussen gemeenten en overheidsinstanties eenvoudiger te maken. Waar gemeenten voorheen zelf informatie bij deze instanties moesten ophalen om hun taken uit te kunnen voeren, doet het Inlichtingenbureau dit sindsdien voor hen. Het Inlichtingenbureau ondersteunt gemeenten bij de controle op rechtmatigheid tijdens de uitkeringsperiode. Dit gebeurt door bestanden van gemeenten elektronisch te vergelijken met die van andere instanties (zoals UWV, Belastingdienst en DUO). Gemeenten krijgen zo inzicht in veranderingen in de situatie van bijstandsgerechtigden die van invloed kunnen zijn op het recht op uitkering en kunnen daar vervolgens naar handelen.

Een verandering wordt inzichtelijk als er overlap ontstaat tussen een periode waarin een persoon bijstand ontvangt en een situatie die van invloed is op het recht of de hoogte van de bijstand. Als het Inlichtingenbureau samenloop constateert tussen een uitkeringsperiode en bijvoorbeeld het starten van een dienstverband, dan volgt hieruit een signaal aan gemeenten.

Omdat het Inlichtingenbureau een lijst van deze samenloopsignalen aanlevert bij gemeenten, hoeven gemeenten niet hun gehele bijstandspopulatie handmatig te onderzoeken. Dit scheelt veel werk en zorgt voor een betere controle op rechtmatigheid.

Het doel, de controle van samenloop met andere inkomsten en uitkeringen, kan niet op een minder ingrijpende manier worden bereikt. Wij vinden dit een proportioneel instrument met het oog op de rechtmatige uitvoering van de Participatiewet.

Alle gemeenten maken gebruik van het Inlichtingenbureau met uitzondering van een enkele kleine gemeenten.

Vraag 10

Kunnen burgers die inzicht willen in de gegevens die over hen verzameld zijn door het Inlichtingenbureau deze ergens controleren en hier bezwaar tegen maken? Is de gemeente Utrecht bereid mensen die dit willen daarin te ondersteunen?

Antwoord 10

Het Inlichtingenbureau heeft een eigen klachtenregeling.

Omdat het Inlichtingenbureau slechts zorgt voor de bestandskoppeling van bestanden uit verschillende gegevensbronnen, beschikt het Inlichtingenbureau zelf niet direct over gegevensbestanden en ze hebben ook geen inzicht in individuele casussen.

Tussen het Inlichtingenbureau en de gemeenten is gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijkheid (artikel 26 AVG) het uitgangspunt. De gebruikelijke regels rondom inzage op grond van de AVG zijn van toepassing. Wij zullen inwoners indien nodig hierbij ondersteunen.

Wie een fout in zijn gegevens bij een organisatie (waarvan gegevens door het Inlichtingenbureau zijn gekoppeld) wil laten corrigeren, meldt dit bij de organisatie waar het om gaat.

Verder is er een speciaal Meldpunt Fout in Overheidsregistraties (MFO). Deze is bedoeld voor burgers die de weg niet weten te vinden wanneer ze een fout in een basisregistratie constateren of die te maken krijgen met gevolgen van die fout die ze zelf niet kunnen oplossen.

Vraag 11

Is het mogelijk helemaal te stoppen met het gebruik van informatie van het Inlichtingenbureau? Wat zou er anders gaan of niet meer kunnen als deze signalen niet meer bij de gemeente Utrecht komen?

Antwoord 11

Ja, wettelijke gezien is het gebruik van de diensten van het Inlichtingenbureau niet verplicht, maar wel noodzakelijk voor een rechtmatige uitvoering van de Participatiewet.

Wanneer deze signalen niet of niet tijdig bij ons terecht komen zal dit leiden tot een toename van onjuiste verstrekking van uitkeringen. Daardoor zal er ook een sterke toename ontstaan van terugvordering van uitkeringsgelden met oplopende schulden als gevolg.

Ook zal er in dat geval controle van gegevens op een voor de client meer ingrijpende manier moeten plaatsvinden, zoals controle door het opvragen van bankafschriften.

Voorbeeld:

Mevrouw Y is 58 jaar en ontvangt een bijstandsuitkering als alleenstaande. Haar ex-man is overleden en ze ontvangt bericht dat ze een nabestaanden pensioen van €350,- per maand gaat ontvangen.. Mevrouw geeft dit niet door aan de gemeente. De gemeente ziet de samenloop van pensioen en bijstand via een signaal van het Inlichtingenbureau. De medewerker van de gemeente belt met mevrouw Y. Mevrouw Y geeft aan dat het klopt dat ze pensioen gaat ontvangen maar in de veronderstelling was dat dit pensioen niet van invloed was op haar uitkering.

Mevrouw stuurt de pensioeninfo op en de gemeente vult het inkomen aan tot de bijstandsnorm.

Als we dit niet via het IB signaal hadden gezien en het pas na een jaar toevalligerwijs aan het licht was gekomen, hadden we de uitkering moeten herzien en ruim € 4000,- moeten terugvorderen. Deze schuld zou vervolgens nog gebruteerd moeten worden en ook een boete onderzoek zou gedaan moeten worden.

Meneer X is 40 jaar en heeft een half jaar een bijstandsuitkering. Hij kan beginnen in de horeca en verdient daar €500,- in de maand. Hij geeft de inkomsten niet door aan de gemeente.

De gemeenten ziet het signaal en belt gelijk met meneer X. Hij geeft aan dat hij heel krap zat en de inkomsten niet heeft doorgegeven omdat hij wist dat de uitkering dan verlaagd zou worden.

De uitkering is 1 maand tot een te hoog bedrag betaald en kan in overleg met meneer in 5 maanden worden verrekend met de uitkering.

Als er geen IB signaal zou zijn geweest en meneer dit bijvoorbeeld zelf pas na 4 maanden had doorgegeven, zou de schuld zijn opgelopen tot meer dan € 2000,-. Bovendien zou meneer waarschijnlijk een boete hebben gekregen vanwege schending van de inlichtingenplicht.

Vraag 12

Is het college bereid te stoppen met het gebruik van informatie van het Inlichtingenbureau tot het moment dat er sprake is van betere controle op de manier waarop de signalen van het Inlichtingenbureau tot stand komen en de gemeente Utrecht de zekerheid dat hierbij het gangbare recht op privacy niet wordt aangetast?

Antwoord 12

Nee. Wij hebben geen signalen dat er onvoldoende controle is op de werking van het Inlichtingenbureau of dat er sprake is van schending van de AVG. We zullen uiteraard alert blijven op dergelijke signalen en indien nodig dit verder onderzoeken.

Vraag 13

Is het college bereid om, in samenwerking met de G4 en de VNG bij het Rijk aan te dringen op duidelijke richtlijnen voor en controle op organisaties die zich in opdracht van de overheid bezig houden met informatievoorziening van burgers die van de overheid afhankelijk zijn, zoals het Inlichtingenbureau?

Antwoord 13

Duidelijke richtlijnen voor en controle op een organisatie zoals het Inlichtingenbureau is vanzelfsprekend noodzakelijk. De taken van het Inlichtingenbureau zijn wettelijk vastgelegd, waarbij toezicht en naleving op de AVG zijn geborgd. Op de activiteiten van het Inlichtingenbureau wordt toezicht gehouden door instanties zoals de Inspectie SZW, de Autoriteit Persoonsgegevens (AP), en door de verschillende opdrachtgevers van het Inlichtingenbureau.

Het Inlichtingenbureau legt verantwoording af aan het ministerie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (OCW) en gemeenten. Dit wordt gedaan in de vorm van een jaarverslag, accountantscontrole en externe onafhankelijke EDP-audit op de gegevensverwerking.

De private rechtsvorm van de Stichting Inlichtingenbureau is wel een aandachtspunt. Het Inlichtingenbureau voert publieke taken uit en handelt in uiterst gevoelige (privacy)gegevens en in dat licht zou een publieke rechtsvorm meer voor de hand liggen. We zullen hier aandacht voor vragen bij het Rijk.

Op 15 juni 2021 zijn een kamerbrief en beantwoording van vragen vanuit de Tweede Kamer verschenen naar aanleiding van de berichten over het Inlichtingenbureau. Daarin wordt nog uitgebreider ingegaan op het ontstaan en de werkwijze van het Inlichtingenbureau.

[Kamerbrief met reactie op bericht over doorlichting burgers in jacht op uitkeringsfraude | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

[Beantwoording Kamervragen over burgergegevens bij het Inlichtingenbureau | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

De secretaris, de burgemeester

Schriftelijke vragen: Recht op Privacy in de Bijstand en het Informatiebureau

23-4-2021

Vragen:

Het recht op privacy geldt voor iedereen. De overheid moet dan ook zeer zorgvuldig omgaan met de gegevens van inwoners, ook (of misschien wel juist) inwoners die van de overheid afhankelijk zijn, bijvoorbeeld voor hun bijstandsinkomen.

D66 en GroenLinks waren daarom dan ook geschrokken door het artikel "[Staat licht in jacht op uitkeringsfraude burgers volledig door, tot verbazing van privacy-experts](#)" in de Volkskrant dit weekend. Het artikel beschrijft de werkwijze van "het Inlichtingenbureau", een "*stichting die in opdracht van de overheid een burger tot op het bot doorlicht*". In een eerder artikel in Trouw ([Een uitkering gehad? Het inlichtingenbureau ziet alles](#)) van januari van dit jaar wordt de werkwijze van deze stichting en het gebrek aan controle op hun gegevensverzameling ook al beschreven.

D66 en GroenLinks hebben hierover de volgende vragen:

1. Maakt de gemeente Utrecht gebruik van informatie van het Inlichtingenbureau voor signalen over burgers die een bijstandsuitkering aanvragen of hebben?

Zo ja:

2. Krijgt de gemeente deze informatie altijd (ongevraagd) aangeleverd door het Inlichtingenbureau of geeft de gemeente (ook) opdracht aan het Inlichtingenbureau tot verzameling van bepaalde gegevens of over bepaalde personen?
3. Over hoeveel bijstandsgerechtigden zijn er in de afgelopen twee jaar signalen of informatie ontvangen van het Inlichtingenbureau door de gemeente Utrecht? In hoeveel gevallen leiden deze signalen of informatie tot veranderingen voor de bijstandsgerechtigde (bijvoorbeeld het stoppen van de uitkering)?
4. Was het college voor deze krantenartikelen op de hoogte van de werkwijze van het Inlichtingenbureau en het gebrek aan controle op de wijze van informatieverzameling?
5. Vindt zij deze manier van werken passen bij het 'werken vanuit vertrouwen' zoals de gemeente over het algemeen voorstaat?

6. Is deze werkwijze toegestaan vanuit de Privacy wetgeving (AVG) en zo ja? Heeft de gemeente met behulp van een ethical impact assessment getoetst of deze werkwijze passend is bij de U-thiek (Utrechtse manier van werken)?
7. Zijn er mensen die bezwaar hebben gemaakt op besluiten die zijn genomen op basis van signalen van het Inlichtingenbureau? Hoe kan iemand goed bezwaar maken als de herkomst van de gegevens waarop het besluit gemaakt is zo moeilijk herleidbaar is?
8. Is het college het met D66 en GroenLinks eens dat het gebruik van informatie van het Inlichtingenbureau de indruk geeft dat burgers die afhankelijk zijn van de bijstand blijkbaar geen recht hebben op privacy?
9. Hoe beoordeelt het college de proportionaliteit van het gebruik van gegevens ten opzichte van het doel (rechtmatige uitkeringen)?
10. Kunnen burgers die inzicht willen in de gegevens die over hen verzameld zijn door het Inlichtingenbureau deze ergens controleren en hier bezwaar tegen maken? Is de gemeente Utrecht bereid mensen die dit willen daarin te ondersteunen?
11. Is het mogelijk helemaal te stoppen met het gebruik van informatie van het Inlichtingenbureau? Wat zou er anders gaan of niet meer kunnen als deze signalen niet meer bij de gemeente Utrecht komen?
12. Is het college bereid te stoppen met het gebruik van informatie van het Inlichtingenbureau tot het moment dat er sprake is van betere controle op de manier waarop de signalen van het Inlichtingenbureau tot stand komen en de gemeente Utrecht de zekerheid dat hierbij het gangbare recht op privacy niet wordt aangetast?
13. Is het college bereid om, in samenwerking met de G4 en de VNG bij het Rijk aan te dringen op duidelijke richtlijnen voor en controle op organisaties die zich in opdracht van de overheid bezig houden met informatievoorziening van burgers die van de overheid afhankelijk zijn, zoals het Inlichtingenbureau?

Gesteld door:

- Anne-Marijke Podt, D66
- Julia Kleinrensink, GroenLinks